

Ouderbetrokkenheid bij Minder Boos

Adviesrapport

Marjolijn van Leeuwen
Naïma Abouri

juni 2013

Colofon

© juni 2013, Pharos Kennis- en adviescentrum migranten, vluchtelingen en gezondheid.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door druk, fotokopie of microfilm of op een andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Ouderbetrokkenheid bij Minder Boos is ontwikkeld in opdracht van de afdeling Preventie van De Jutters, Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden.

Auteurs

Marjolijn van Leeuwen
Naïma Abouri

Projectsecretariaat

Pharos
Arthur van Schendelstraat 620
Postbus 13318
3507 LH Utrecht
Telefoon 030 234 98 00
E-mail info@pharos.nl
www.pharos.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1.	Training Minder Boos.....	4
1.2.	Belang van ouderbetrokkenheid.....	4
1.3.	Ouderbetrokkenheid bij Minder Boos	4
	Leeswijzer	5
2.	Onderzoek	6
2.1.	Onderzoeksvragen	6
2.2.	Onderzoeksmethoden.....	6
2.3.	Respondenten.....	7
3.	Resultaten en aanbevelingen	9
3.1.	Wat zijn de ervaringen van ouders bij aanvang van de training	9
3.2.	Wat zijn de ervaringen van de ouders tijdens de training.....	20
3.3.	Wat zijn de ervaringen van de ouders na afloop van de training?	27
4.	Samenvatting en conclusie	30
	Bijlage 1	31
	Bijlage 2	33
	Bijlage 3	34
	Bijlage 4	35
	Bijlage 5	36
	Bijlage 6	37
5.	Literatuur	39

1. Inleiding

1.1. Training Minder Boos

De afdeling Preventie van De Jutters, Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden (hierna De Jutters genoemd), verzorgt een training genaamd Minder Boos. Minder Boos is ontwikkeld binnen de afdeling Preventie van De Jutters (De Gijsel, 2007).

Minder Boos is bedoeld voor kinderen in de basisschoolleeftijd die makkelijk en snel boos reageren op hun omgeving. In acht bijeenkomsten leren de kinderen om positievere reacties te geven op situaties waarin zij eerder boos reageerden. De training is niet bedoeld voor kinderen met zwaardere gedragsproblematiek.

Minder Boos blijkt een effectieve interventie (Boon, et al., 2012) voor kinderen met gedragsproblemen.

1.2. Belang van ouderbetrokkenheid

Ouders spelen thuis een belangrijke rol in ontwikkelingsprocessen van hun kind. Het belang van ouderbetrokkenheid is onderzocht en aangetoond, met name de ouderbetrokkenheid bij het leerproces op school. Het gedrag van ouders thuis draagt bij aan gunstige leeromstandigheden en een positieve houding van het kind op school.

In hoeverre ouders in staat zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven blijkt mede afhankelijk te zijn van hun achtergrond. Factoren als door sociaal-economische status, opleidingsniveau en geestelijke gezondheid, armoede en alleenstaand ouderschap spelen een rol. Etnische achtergrond blijkt minder belangrijk. Het gebruik van onderwijsjargon en lastige bereikbaarheid van leraren kan maken dat ouders afhaken. Ouders hebben bovendien meer behoefte aan individueel contact over hun eigen kind (op dat niveau bereiken de meeste scholen de meeste ouders ook goed), terwijl scholen meer gericht zijn op collectieve informatieoverdracht.

Het leeuwendeel van de ouders is echter zeer betrokken bij de schoolloopbaan van het kind. Ouders zijn makkelijker betrokken bij de schoolloopbaan van hun kinderen als ze weten wat er van hen verwacht wordt. Zij worden actiever thuis als zij zich uitgenodigd voelen door hun eigen kind en stappen makkelijker over de drempel naar school als zij zich daartoe door school uitgenodigd voelen en het gevoel hebben hun taak goed uit te kunnen voeren¹.

In dit verslag gaan we er van uit dat bovenstaande ook van toepassing is op ouderbetrokkenheid bij de training Minder Boos.

1.3. Ouderbetrokkenheid bij Minder Boos

De Jutters vindt het betrekken van ouders bij de training Minder Boos erg belangrijk: "Eigenlijk vragen we ouders om als co-therapeut thuis hun kind te begeleiden. Dit wordt in de intake en in de ouderbijeenkomst gevraagd." (trainer).

¹ M. Lusse, 2011

Ouders / opvoeders (vanaf hier ouders genoemd) spelen een belangrijke rol in de opvoeding van hun kinderen. Daarom besteedt De Jutters tijdens de training met name aandacht aan ouders en ouderbetrokkenheid:

- in de intake met de ouders
- tijdens de ouderbijeenkomst halverwege de training
- in het eindgesprek na afloop van de training
- soms is er tussentijds contact tussen ouders en trainer over de voortgang van de training.

De betrokkenheid van de ouders is in de ervaring van De Jutters echter tot nu toe zeer wisselend geweest. De Jutters wil de ouderbetrokkenheid bij Minder Boos verder versterken en heeft Pharos gevraagd onderzoek te doen naar de mogelijkheden om ouderbetrokkenheid bij Minder Boos te vergroten.

Leeswijzer

Allereerst worden de onderzoeksvragen, de onderzoeksmethoden en de respondenten beschreven.

Daarna volgen de resultaten en de aanbevelingen op grond van de bijdragen van de ouders, de observatie van de ouderbijeenkomst en de expertise van Pharos op het gebied van communicatie met laagopgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen.

Deze worden gevolgd door de samenvatting en conclusie.

In Bijlage 5 vindt u de samenvatting van de aanbevelingen, de vereenvoudigde brieven en vereenvoudigde teksten met tips voor ouders thuis.

2. Onderzoek

2.1. Onderzoeksvragen

In dit onderzoek staan de volgende vragen centraal:

- Wat zijn de ervaringen van ouders bij aanvang van de training?
 - Wie of welke instelling heeft de ouders verwezen naar De Jutters?
 - Hebben de ouders inzicht in de reden van deze verwijzing?
 - Wat is aanvankelijk de houding van de ouders t.o.v. de training?
 - Welke informatie halen zij uit de intake?
 - Stellen de ouders vragen tijdens de intake?
 - Praten de ouders met anderen over de training?
 - Hoe zien de ouders hun eigen rol bij de training?

- Wat zijn de ervaringen van de ouders tijdens de training?
 - Begrijpen de ouders de uitnodigingsbrieven?
 - Hebben de ouders steun aan de ouderbijeenkomst?
 - a) ervaringen van ouders
 - b) observatie ouderbijeenkomst
 - Hoe was het informele contact met de trainer?
 - Hoe ondersteunden de ouders de kinderen?

- Wat zijn de ervaringen van de ouders na afloop van de training?
 - Hoe ervaren de ouders het eindgesprek?
 - Zijn de ouders tevreden over de resultaten van de training?
 - Hoe zetten de ouders de ondersteuning voort na afloop van de training?

2.2. Onderzoeksmethoden

Interviews met ouders

De belangrijkste informatiebronnen in dit onderzoek zijn de ouders zelf. In het najaar van 2012 zijn 18 kinderen ingeschreven voor de training Minder Boos. Een aantal kinderen valt om verschillende redenen alsnog uit, een paar ouders reageerden niet op schriftelijke en mondelinge uitnodigingen om mee te doen met het onderzoek en een paar ouders liet weten niet te willen deelnemen aan het onderzoek.

Uiteindelijk is onderzoek gedaan onder 11 ouders. De meeste ouders werden twee keer geïnterviewd, één keer voorafgaand aan de training en één keer vlak na het eindgesprek. In totaal zijn 20 interviews gehouden.

In het onderzoek is aandacht voor de schoolachtergrond en mogelijke taalbarrière (beperkte beheersing van het Nederlands) van de ouders. De reden hiervoor is dat laagopgeleide ouders mogelijk laaggeletterd zijn en ouders met een taalbarrière moeite hebben met het Nederlands. Daarom zijn de ouders ingedeeld in de volgende vier categorieën:

- lager* opgeleide ouders die het Nederlands beperkt beheersen
- lager opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen
- hoger** opgeleide ouders die het Nederlands beperkt beheersen
- hoger opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen

* < 10 jaar opleiding in land van herkomst + Nederland

** > 10 jaar opleiding in land van herkomst + Nederland

Observatie ouderbijeenkomst

Halverwege de training is de ouderbijeenkomst bijgewoond en geobserveerd. Op de ouderbijeenkomst waren de trainer, een stagiaire, acht ouders en twee onderzoekers aanwezig.

Overleggen met professionals GGZ

In drie overleggen, met een GGZ-psycholoog een coördinerend secretaresse van de afdeling Preventie en een orthopedagoog die de training Minder Boos heeft opgezet bij De Jutters, is informatie vergaard over het verloop van de training en de component ouderbetrokkenheid daarin.

2.3. Respondenten

Gegevens respondenten en echtgenoten/familieleden van respondenten

Kind	Relatie tot kind	Leef-tijd	Moederland	Jaren in NL	Aantal jaar school/Schoolniv.	Beheersing Nederlandse taal
1	Oudere zus (respondent). Zus is intermediair tussen ouders en De Jutters	31	Turkije	16	MBO 3	Goed
	Moeder:	66	Turkije	-	Geen	Beperkt
	Vader:	?	Turkije	-	3 jaar BO	Beperkt
2	Moeder: (respondent)	44	Marokko	12	2 jaar BO	Beperkt
	Vader:	50	Nederland	-	-	Goed
3	Moeder: (respondent)	47	Bosnië	5	Universiteit	Goed
	Vader:	49	Bosnië	5	Universiteit	Goed
4	Moeder: (respondent)	37	Servië	13	14 jaar	Goed
	Vader:	42	Servië	18	13 jaar	Goed
5	Moeder: (respondent)	45	Ghana	16	10 jaar	Beperkt
	Vader:	62	Ghana	-	Paar jaar	Beperkt
6	Moeder: (Respondent)	34	Colombia	12	15 jaar	Beperkt
	Vader:	52	Egypte	26	-	-
7	Moeder: (respondent)	40	Ghana	12	10 jaar	Beperkt
8	Vader: (respondent)	60	Turkije	35	5 jaar	Beperkt
	Moeder: (respondent)	58	Turkije	13	5 jaar	Beperkt
9	Vader: (respondent)	42	Marokko	20	3 jaar universiteit	Goed
10	Vader: (respondent)	37	Nederland	n.v.t.	MTS	Goed
	Moeder:	42	Nederland	n.v.t.	MBO	Goed
11	Moeder:	39	Nederland	n.v.t.	LHNO	Goed

Van de 11 respondenten zijn:

- 6 Respondenten hoger opgeleid en hebben een goede beheersing van het Nederlands
- 3 Respondenten hoger opgeleid met een beperkte beheersing van het Nederlands.
- 0 Respondenten lager opgeleiden met een goede beheersing van het Nederlands.
- 2 Respondenten lager opgeleiden met een beperkte beheersing van het Nederlands.

Land van herkomst:

- 2 Respondenten zijn geboren in Nederland.
- 9 Respondenten zijn geboren in het buitenland.

Aantal jaren in Nederland:

- 1 respondent is 5 jaar in Nederland.
- 10 respondenten zijn tussen de 12 en 35 jaar in Nederland.

Verhouding verschillende categorieën:

- Opmerkelijk is dat er geen respondenten zijn die lager opgeleid zijn én het Nederlands goed beheersen. Dit kan een signaal zijn dat de groep autochtone lager opgeleide ouders en/of de lager opgeleide migrantenouders van de tweede of derde generatie (die het Nederlands goed beheersen) minder of geen gebruik maken van de training Minder Boos.
- Verder blijken er slechts drie ouderparen lager opgeleid. Eén ouderpaar heeft de communicatie met De Jutters en met de onderzoekers overgelaten aan hun oudere dochter die een MBO opleiding heeft en goed Nederlands spreekt. Daarmee blijven er wat betreft respondenten twee lager opgeleide ouders over. Dit aantal is te klein om sluitende uitspraken te doen over het verschil tussen de groepen ouders. Wel zijn opmerkelijke verschillen tussen de groepen waar mogelijk benoemd.

Ervaring vanuit de praktijk:

Volgens de orthopedagoog van de Jutters zijn de kinderen en ouders wat betreft etnische achtergrond een goede afspiegeling van diegenen die meedoen aan de cursus Minder Boos. Wel zijn er meestal meer kinderen van Marokkaanse afkomst. Ook nemen volgens haar regelmatig laagopgeleide ouders met een goede beheersing van het Nederlands deel aan de cursus.

3. Resultaten en aanbevelingen

In dit hoofdstuk staan de resultaten van het onderzoek. Waar van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van ouderbetrokkenheid bij Minder Boos.

Vanwege het geringe aantal respondenten zijn de aanbevelingen mede gebaseerd op:

- Raadpleging van de literatuur over ouderbetrokkenheid (zie de Inleiding, 1.2).
- De expertise van Pharos met laaggeletterde ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen.

Daarnaast zullen we waar van toepassing verschillen wat betreft scholingsachtergrond en/of taalbarrière aangeven. Vanwege het lage aantal respondenten en met name het lage aantal laagopgeleide respondenten (2) kunnen daar op dit moment geen conclusies aan verbonden worden.

3.1. Wat zijn de ervaringen van ouders bij aanvang van de training

- Wie of wat heeft de ouders verwezen naar De Jutters?
- Hebben de ouders inzicht in de reden van deze verwijzing?
- Wat is aanvankelijk de houding van de ouders t.o.v. de training?
- Welke informatie halen zij uit de intake?
- Stellen de ouders vragen tijdens de intake?
- Praten de ouders met anderen over de training?
- Hoe zien de ouders hun eigen rol bij de training?

Verwijzing

- Alle ouders hebben hun kind aangemeld bij De Jutters in overleg met en na mondelinge informatie van een professional.
 - Zeven ouders hebben het kind aangemeld in samenspraak met de school.
 - De drie andere ouders hebben dit gedaan in samenspraak met respectievelijk de huisarts (waarna de ouders de training Minder Boos online hebben opgezocht), maatschappelijk werk en een psycholoog.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Vier van de vijf laaggeschoolde ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen hebben hun kind aangemeld in samenspraak met de school.

Uitkomst:

- Scholen blijken regelmatige verwijzers voor de training Minder Boos. Dit komt overeen met de ervaring vanuit de praktijk. De meeste ouders worden via de school geattendeerd op Minder Boos. Er wordt daarom de laatste jaren weinig extra PR gemaakt voor de cursus.

Aanbevelingen:

- Slechts één ouder heeft gebruik gemaakt van online informatie. Onderzoek in hoeverre deze informatie aankomt bij de doelgroep van Minder Boos.

Inzicht in reden van verwijzing

- Op één na, antwoorden alle ouders dat ze weten waarom hun kind naar Minder Boos gaat. Eén ouder weet het niet precies, er kwam een brief van De Jutters. Deze ouder dacht dat de Kinderbescherming hierin een rol speelde en was bang voor inmenging van deze partij.

Uitkomst:

- Verreweg de meeste respondenten zijn zich ervan bewust dat hun kind sneller boos wordt dan gemiddeld en baat kan hebben bij de training Minder Boos.

Vader:

“Er zijn problemen op school. De problemen vinden vooral plaats op de opvang tussen de middag. Mijn kind heeft vaak ruzie en dan sluit die zich op in de wc, gaat daar schreeuwen en huilen. En wil dan ook met niemand praten. De school belt ons direct op om het kind te komen ophalen. Ik hoop dat het straks beter gaat.”

Moeder:

“Kind is snel boos, beetje grote mond. Hij is slim en praat veel terug. Hij is ‘snel wakker’”.

Houding van ouders ten opzichte van training

- Acht ouders staan positief tegenover de training, o.a.:
 - omdat men van andere ouders goede verhalen heeft gehoord over de training;
 - door enthousiaste verhalen van de maatschappelijk werker;
 - omdat men betrokken is bij wat er op school gebeurt;
 - omdat men vindt dat “je er op tijd bij moet zijn”;
 - omdat het kind reageert op andere kinderen die hem proberen boos te maken.
- Eén ouder twijfelt, deze ouder is van mening dat de problemen veroorzaakt worden door andere kinderen op school.
- Eén ouder heeft gemengde gevoelens, deze ouder heeft het idee dat de problemen mede veroorzaakt worden door de leerkracht op school.

Uitkomst:

- Het merendeel van de respondenten staat positief tegenover de training.

Leerdoel voor hun kind:

- Negen ouders antwoorden dat ze graag willen dat hun kind leert om positievere reacties te geven op het gedrag van anderen en dat hij/ zij meer zelfcontrole krijgt.
- Eén ouder weet het niet (de ouder die het niet weet is lager opgeleid en heeft een taalbarrière).

Uitkomst:

- Het merendeel van de ouders wil graag dat hun kind nieuw en positief gedrag aanleert in plaats van alleen maar boos te worden.

Vader:

“Dat je niet iets moet doen waar je later spijt van krijgt. Dat je vooraf kunt inschatten welke gevolgen bepaald gedrag kan hebben. Leren hoe je met mensen moet omgaan. Hoe kun je je uiten zonder anderen pijn te doen. Mijn kind neemt dingen te serieus, ik wil graag dat hij leert wat humor en dingen kan relativeren.”

Vader:

“Als iemand boos is, wat hij moet doen.”

Informatie verkregen uit intake*Informatie over de intaker zelf:*

- Zeven ouders antwoorden dat het iemand van De Jutters was.
- Zes van hen kennen de naam van de intaker niet.
- Twee weten niet wie het was.
- Eén ouder heeft niemand gesproken.

Uitkomst:

- De ouders weten dat de persoon met wie ze spraken van De Jutters was. Op één na kunnen ze geen naam noemen of verdere informatie over deze persoon geven.

Aanbeveling

- Besteed als intaker meer tijd aan het introduceren van uzelf en uw functie.

Inhoud intake:

- Twee ouders antwoorden dat er voornamelijk met het kind zelf is gesproken over wat het kind wil leren.
- Vier ouders hebben over de inhoud van de training gesproken.
- Drie ouders weten niet waar het over ging.
- Eén ouder krijgt nog een gesprek.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Van de ouders die niet weten waar het over ging zijn er twee lager opgeleid met taalbarrière, en is er één hoger opgeleid met taalbarrière.

Uitkomst:

- De ouders hebben de informatie die tijdens het intakegesprek is gegeven zeer wisselend opgepakt.
- Sommigen weten de inhoud van het intake gesprek te verwoorden, anderen niet. Lager opgeleide ouders met een taalbarrière en één hoger opgeleide ouder met taalbarrière wisten niet (meer) wat er in het gesprek werd gezegd.

Aanbeveling:

- Vraag bij de algemene gegevens naar de scholingsachtergrond van de ouder en luister tijdens het gesprek naar het taalgebruik. Pas waar nodig uw eigen taalgebruik aan. Doseer de informatie, gebruik eenvoudige woorden en korte zinnen. Stel open vragen (geen ja/nee vragen). Vraag af en toe of de ouder kan terug vertellen wat u heeft verteld zodat u zeker weet of de ouder uw informatie kan begrijpen.

Informatie over de trainer:

- Negen ouders weten niet wie de training gaat geven.
- Eén ouder kent de naam van de trainer

Uitkomst:

- De trainer is tijdens de intake onvoldoende voorgesteld aan de ouders. NB: De intaker is vaak niet dezelfde persoon als de trainer.

Aanbeveling:

- Besteed aan het begin van het gesprek meer aandacht aan het voorstellen van de trainers aan de ouders.
- Maak voor lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen een A4-tje met de foto en de naam van de trainer. Hierdoor krijgen ouders wat meer beeld van de trainer en is het voor hen makkelijker betrokken te raken of de trainer te benaderen met vragen.

Informatie over de duur van de training:

- Vijf ouders weten hoe lang de training gaat duren.
- Eén ouder denkt dat de training een half jaar gaat duren.
- Eén ouder denkt dat de training maanden gaat duren en dat het kind daarna gevolgd gaat worden door De Jutters.
- Eén ouder denkt dat de training een maand gaat duren.
- Eén ouder weet het niet.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Van de vijf ouders die niet weten hoe lang de training gaat duren hebben vier ouders een taalbarrière, twee van hen zijn lager opgeleid.

Uitkomst:

- De helft van de ouders weet wel, de andere helft weet niet hoe lang de training gaat duren

Moeder:

“Het is een keer per week, weet niet wanneer het stopt. De brief is hier, (haalt de brief uit haar handtas). Mijn kinderen lezen”.

Aanbeveling:

- Schrijf de data van de trainingdagen volledig uit, bijvoorbeeld:
 - woensdag 6 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 13 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 20 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - etc.

Print deze data op een kaartje dat de ouders ergens kunnen ophangen.

Informatie over locatie:

- Alle ouders weten waar de training plaatsvindt.

Uitkomst:

- De informatie over de locatie is duidelijk

Informatie over groepsgrootte

- Zeven ouders weten niet hoe groot de groep kinderen is.
- Drie ouders antwoorden dat de groep klein is.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Vijf van de zeven ouders die niet weten hoe groot de groep is hebben een taalbarrière, twee van hen zijn lager opgeleid.

Uitkomst:

- Een groot deel van de ouders weet niet hoe groot de groep is. Samen met het feit dat men niet weet wie de trainer is maakt dit het voor de ouders lastig om, letterlijk, een concreet beeld van de training te krijgen.

Aanbeveling:

- Vertel indien mogelijk iets over de groep, samenstelling en grootte. Hierdoor krijgen ouders een beter beeld bij de training en is het voor hen makkelijker betrokken te raken.
Pas waar nodig uw eigen taalgebruik aan. Doseer de informatie, gebruik eenvoudige woorden en korte zinnen. Stel open vragen (geen ja/nee vragen). Vraag af en toe of de ouder kan vertellen wat u heeft verteld zodat u zeker weet of de ouder uw informatie kan begrijpen.

Informatie over leerdoel training:

- Negen ouders antwoorden dat de training zal gaan over omgaan met boosheid en het vergroten van zelfbeheersing.
- Eén ouder weet niet wat het kind gaat leren.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die niet weet wat het kind gaat leren is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- De meeste ouders weten wat het doel van de training is. Dit geldt niet voor één lager opgeleide ouder.

Aanbeveling:

- Pas bij lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen uw taalgebruik aan. Doseer de informatie, gebruik eenvoudige woorden en korte zinnen. Stel open vragen (geen ja/nee vragen). Vraag af en toe of de ouder kan vertellen wat u heeft verteld zodat u zeker weet of de ouder uw informatie begrijpt

Informatie over werkvormen training:

- Zes ouders weten niet hoe het kind gaat leren omgaan met boosheid.
- Vier ouders antwoorden dat er gebruik gemaakt wordt van rollenspelen e.d.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Van de zes ouders die niet weten hoe het kind gaat leren omgaan met boosheid hebben vier een taalbarrière, één daarvan is lager opgeleid.

Uitkomst:

Iets meer dan de helft van de ouders weet niet op welke manier het kind leert omgaan met boosheid. Een aantal daarvan is laagopgeleid en heeft een taalbarrière.

Vader:

“Ik weet niet wat ze doen. Misschien dat als hij slordig zit, dat iemand antwoordt ‘Jij moet rechtop zitten’. Of als mensen praten dat hij goed moet luisteren.”

Moeder:

“Ze spelen een casus, er worden voorbeelden getoond in toneelvorm en dan klassikaal besproken. Belangrijkste vraag daarbij voor kind is; hoe zou jij het zelf aanpakken.”

Aanbeveling:

- Vertel iets meer over de werkvormen in de training. Hierdoor krijgen ouders een beter beeld bij de training en is het voor hen makkelijker betrokken te blijven.
- Pas bij lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen uw taalgebruik aan. Doseer de informatie, gebruik eenvoudige woorden en korte zinnen. Stel open vragen (geen ja/nee vragen). Vraag af en toe of de ouder kan vertellen wat u heeft verteld zodat u zeker weet of de ouder uw informatie kan begrijpen.

Informatie over ouderbijeenkomst:

- Twee ouders hebben gehoord van de ouderbijeenkomst en weten wat deze inhoudt.
- Vier ouders hebben gehoord van de ouderbijeenkomst maar weten niet wat deze inhoudt.
- Vier ouders hebben niet gehoord van de ouderbijeenkomst.

Dit is opmerkelijk omdat de ouderbijeenkomst als het goed is wordt aangekondigd tijdens de intake, Daarna volgt een brief met een uitnodiging voor de eerste trainingsbijeenkomst en de mededeling dat er nog een aparte uitnodiging voor de ouderbijeenkomst komt.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Drie van de vier ouders die niet gehoord hebben van de ouderbijeenkomst zijn lager opgeleid en/of hebben een taalbarrière.
- Twee van de vier ouders die er wel van af weten maar niet weten wat deze inhoudt zijn lager opgeleid en/of hebben een taalbarrière.
- De twee ouders die gehoord hebben van de ouderbijeenkomst en die de inhoud ervan kennen zijn hoger opgeleid en spreken goed Nederlands.

Uitkomst:

- Het merendeel van de ouders is onvoldoende op de hoogte van de (inhoud) van de ouderbijeenkomst.

Aanbeveling:

- Besteed meer aandacht aan de ouderbijeenkomst tijdens de intake. Vraag aan het einde van de intake na of de (datum van) de ouderbijeenkomst begrepen is. Geef indien mogelijk alvast de datum voor de ouderbijeenkomst of benadruk dat de ouders nog een brief met de datum krijgen. De ouders krijgen hierdoor het gevoel dat hun bijdrage in de ondersteuning op prijs wordt gesteld. Bovendien krijgen ze al een beetje meer beeld over hoe zij hun betrokkenheid bij de training kunnen vormgeven.
- Bij laagopgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen is het zinvol om een paar dagen voor de bijeenkomst telefonisch te informeren of zij naar de bijeenkomst komen.

Vragen stellen*Vragen tijdens de intake:*

- Drie ouders antwoorden dat ze geen vragen hebben gesteld.
- Twee ouders antwoorden dat ze vragen hebben gesteld.
- Eén ouder was zelf niet aanwezig bij het intake gesprek.
- Drie ouders weten niet meer of ze vragen hebben gesteld.
- Eén ouder geeft aan dat het gesprek nog plaatsvindt.

Uitkomst:

- De meeste ouders zijn zelf niet actief geweest in het stellen van vragen.

Vragen ná de intake:

- Acht ouders antwoorden dat ze geen vragen hebben.
- Eén ouder heeft wel vragen maar weet niet hoe en aan wie je vragen kan stellen.
- Eén ouder antwoordt dat het gesprek nog komt.

Uitkomst:

- Ofwel de ouders hebben geen vragen.
- Ofwel de ouders kunnen hun vragen niet goed formuleren.
- Ofwel de ouders hebben wel vragen maar durven deze niet te stellen.

Moeder:

“Tijdens dit gesprek zijn vooral vragen gesteld aan mijn kind, over zijn eigen gedrag”.

Aanbeveling:

- Geef de ouders expliciet de gelegenheid om vragen te stellen. Doe dit in open vraag vorm, zoals “Wat wilt u nog graag weten”. Vragen zoals “Heeft u nog vragen?” of “Hebt u alles begrepen?”, kunnen het beste achterwege worden gelaten. Geef ook aan waar en aan wie ze vragen kunnen stellen tijdens de training. In de intake hebben ze die vragen misschien nog niet.

Praten met anderen

- Zes ouders praten met school over de training.
- Drie ouders praten er met directe familieleden over.
- Eén ouder praat met de huisarts.
- Eén ouder praat hier met een kennis over.
- Eén ouder praat er met niemand over.

Uitkomst:

- De meeste ouders praten over de training met de school of met naaste familieleden.

Eigen rol ouders

Motivatie

- Negen ouders antwoorden dat ze hun kinderen willen ondersteunen.
- Eén ouder laat het over aan de partner.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die het over laat aan de partner is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- Bijna alle ouders willen hun kind helpen.

Vader:

“Ja, ik willen kind helpen. Maar wij spreken geen Nederlands.”

Moeder:

“Jazeker, als je als ouders je kinderen hierin niet helpt en bijstaat zal kind ook minder resultaten behalen.”

Tijd:

- Acht ouders antwoorden dat ze kunnen helpen wanneer dat nodig is.
- Eén ouder antwoordt niet te weten hoe het kind tijdens de training geholpen kan worden.
- Eén ouder laat het over aan de partner.

Plek:

- Acht ouders antwoorden dat ze thuis kunnen helpen.
- Eén ouder antwoordt niet te weten hoe te helpen.
- Eén ouder laat het over aan de partner.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die niet weet hoe te helpen is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.
- De ouder die het over laat aan de partner is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- Het grootste gedeelte van de ouders antwoordt thuis te kunnen helpen.
- Het grootste gedeelte van de ouders geeft aan tijd te hebben om te helpen wanneer nodig.

Zichzelf in staat voelen om te ondersteunen bij de training:

- Zeven ouders achten zichzelf in staat om hun kinderen te helpen.
- Eén ouder begrijpt de vraag niet.
- Eén ouder weet het niet.
- Eén ouder laat het over aan de partner.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die de vraag niet begrijpt heeft een taalbarrière.
- De ouder die niet weet hoe te helpen is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.
- De ouder die het over laat aan de partner is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- Meer dan de helft van de ouders antwoordt in staat te zijn om hun kind tijdens de training te ondersteunen.

Ideeën over ondersteuning kind:

- Drie ouders antwoorden dat ze samen oefeningen gaan doen, huiswerk maken etc.
- Eén ouder antwoordt dat ze met haar kind praat en goed gedrag complimenteert.
- Zes ouders weten niet precies wat ze geacht worden te doen.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Van de zes ouders die niet precies weten wat ze geacht worden te doen hebben er vier een taalbarrière en daarvan zijn er twee lager opgeleid.

Uitkomst:

- Meer dan de helft van de ouders weet niet hoe zij hun kinderen thuis kunnen ondersteunen bij de training.

Moeder:

“Ik weet het niet precies. Als kind boos is, stuur ik hem naar de trap om af te koelen. En als hij afgekoeld is, ga ik met hem praten over zijn gedrag.”

Moeder:

“Ik weet het niet. Ik ga wel langs, na de les, om te vragen hoe het is gegaan”

Vader:

“Ik kan hem helpen met huiswerk. En dat hij alles wat hij geleerd heeft op zijn minst thuis ook doet. Ik kan het ook gebruiken tijdens het coachen op de voetbaltraining. Dat hij afeert snel boos te zijn en zichzelf kan controleren. Ik heb niet gehoord over het werkboek, maar wel over huiswerk.”

Aanbeveling

- Geef tijdens de intake een beperkt aantal tips over ondersteuning thuis. Reik deze ook uit op papier of op een kaartje wat de ouders ergens kunnen ophangen. Zie voor een voorbeeld bijlage 5.

Helpen bij oefeningen in het werkboek:

- Drie ouders kennen het werkboek en willen meedoen met de oefeningen van hun kind.
- Zes ouders willen wel meedoen maar kennen het werkboek nog niet.
- Eén ouder laat het over aan de partner.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die niet weet hoe te helpen is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.
- De ouder die het over laat aan de partner is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- Meer dan de helft van de ouders geeft aan de oefeningen te willen meedoen maar het werkboek niet te kennen.

Aanbeveling

- Laat tijdens de intake het werkboek zien. Verwijs nogmaals naar de tips over ondersteuning thuis (zie Bijlage 5).

Intentie om naar ouderbijeenkomst te komen:

- Negen ouders antwoorden naar de ouderbijeenkomst te willen gaan (nu ze er tijdens het interview van horen).
- Eén ouder twijfelt, het ligt er aan of hij/zij op dat tijdstip kan.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die twijfelt of hij/zij wil gaan is lager opgeleid en heeft een taalbarrière.

Uitkomst:

- Bijna alle ouders zijn van plan om naar de ouderbijeenkomst te komen.

Aanbeveling

- De ouders antwoorden dat ze graag naar de ouderbijeenkomst komen. Ze weten echter niet wanneer deze plaatsvindt en wat de inhoud ervan is. Zie daarom de aanbeveling bij 3.2.

3.2. Wat zijn de ervaringen van de ouders tijdens de training

- Begrijpen de ouders de uitnodigingsbrieven?
- Hebben de ouders steun aan ouderbijeenkomst ?
 - a) ervaringen van ouders
 - b) observatie ouderbijeenkomst
- Hoe was het informele contact met de trainer?
- Hoe ondersteunden de ouders de kinderen?
- Hoe was het eindgesprek?

Begrip brieven

Hoeveel brieven kregen de ouders?

- Vier ouders antwoorden dat ze twee brieven hebben gekregen.
- Drie ouders antwoorden dat ze ongeveer drie of vier brieven hebben gekregen.
- Twee ouders antwoorden dat ze vijf of zes brieven hebben gekregen.

Hebben de ouders de brieven begrepen?

- Zeven ouders antwoorden dat ze de brieven begrepen hebben.
- Twee ouders antwoorden dat ze hulp hebben gevraagd om de brieven te begrijpen.

Wat was de inhoud van de brieven

- 2x Is genoemd: uitnodiging voor intakegesprek.
- 5x Is genoemd: praktische zaken (data, tijden, locatie en dergelijke).
- 1x Is genoemd: informatie over de ouderbijeenkomst.
- 4x Is genoemd: uitnodiging eindgesprek.
- 1x Is genoemd: informatie over ouderbijeenkomst en eindgesprek.
- 1x Is genoemd: brief van kinderbescherming over de training.
- 1x Is genoemd: rectificatie locatie training.
- 3x Is genoemd: weet niet.

Uitkomst:

- Hoewel de ouders antwoorden dat ze de brieven begrepen hebben is er een opvallend verschil in antwoorden over aantal ontvangen brieven en de inhoud van deze brieven.
Bij ouders die denken dat ze de inhoud begrepen hebben terwijl dat in werkelijkheid niet zo is, ontstaat miscommunicatie met de zorgverleners.

Aanbeveling:

- Er zijn momenteel drie standaardbrieven: één voor de praktische zaken, één voor de ouderbijeenkomst en één voor het eindgesprek. Vereenvoudig deze brieven. Zie als voorbeeld Bijlagen 1, 2, 3.

Weten de ouders op welke dag de laatste trainingsdag is?

- Volgens één ouder is de training op 8 oktober afgerond.
- Volgens twee ouders is de training op 31 oktober afgerond.
- Volgens één ouder is de training op 14 november afgerond.
- Volgens één ouder is de training op 5 december afgerond.
- Volgens drie ouders is de training op 15 januari afgerond.
- Volgens één ouder is de training eind januari afgerond.

Uitkomst:

- Het is de vraag of alle ouders precies weten wat de einddatum van de cursus is.

Aanbevelingen:

- Schrijf de data van de trainingsdagen volledig uit. Bijvoorbeeld:
 - woensdag 6 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 13 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 20 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - etc.
- Print deze data op een kaartje dat de ouders ergens kunnen ophangen.

Ouderbijeenkomst**a) Ervaringen van ouders:**

- Eén ouder is niet geweest, vanwege een andere afspraak.
- Twee ouders zijn niet uitgenodigd.
- Eén ouder was ziek en partner spreekt geen Nederlands.
- Eén ouder is wel geweest, maar had niet door dat het de ouderbijeenkomst was.
- Drie ouders zijn positief over de ouderbijeenkomst, o.a. omdat de trainer verteld heeft wat de kinderen op de training doen, wat ze leren en welke resultaten de trainers verwachten.
- Eén ouder begreep niet wat er gezegd werd tijdens de bijeenkomst.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- De ouder die de bijeenkomst niet begreep was lager opgeleid en beheerst het Nederlands beperkt. Dit geldt ook voor één van de ouders die antwoordt dat er geen uitnodiging is gekomen.

Uitkomst:

- Vijf van de geïnterviewde ouders zijn geweest, drie hebben de inhoud begrepen.

Aanbevelingen:

- Besteed meer aandacht aan de ouderbijeenkomst tijdens de intake. Geef indien mogelijk alvast de datum en uitnodiging voor de ouderbijeenkomst door. Vertel in het kort iets over de inhoud. Benadruk dat de aanwezigheid van de ouders belangrijk is voor de ondersteuning aan het kind. Bovendien krijgen ze al een beetje meer beeld over hoe zij hun betrokkenheid bij de training kunnen vormgeven.
- Zie ook de aanbevelingen naar aanleiding van de observatie van de ouderbijeenkomst hieronder.

b) Observatie ouderbijeenkomst*Inhoud ouderbijeenkomsten*

De ouderbijeenkomsten werden gedurende het onderzoek – om organisatorische redenen - halverwege de cursus eenmalig georganiseerd en duren ongeveer een uur. Normalitair worden deze bijeenkomsten na de 2^e of 3^e keer gepland.

Gedurende de bijeenkomst krijgen de ouders inhoudelijke informatie over de training; vanuit welke theorie is de training opgezet? Wat zijn de doelen van de training? Wat leren de kinderen? Ook is er ruimte om vragen te stellen.

Deelnemers aan ouderbijeenkomst

Tijdens het onderzoek werd één van deze ouderbijeenkomsten geobserveerd.

- Er waren acht ouders (van vijf kinderen) aanwezig.
- Vier van deze ouders waren van Turkse komaf. Van twee van hen wisten we dat zij de basisschool hadden afgerond en het Nederlands beperkt beheersten. Van de andere twee vermoedden wij eenzelfde achtergrond.
- Een vader was van Marokkaanse komaf, hoogopgeleid en goed Nederlands sprekend.
- De overige ouders waren geboren in Nederland, hoogopgeleid en spraken goed Nederlands.

Hoger opgeleide ouders gebaat bij bijeenkomst

De informatie die gegeven was leek geschikt voor de hoger opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen. De vier hoger opgeleide ouders, inclusief de vader van Marokkaanse komaf, leken de bijeenkomst goed te kunnen volgen, ze vertelden over hun ervaringen, verdiepten zich in het werkboek, kregen handvatten voor ondersteuning thuis, stelden vragen en gingen gerustgesteld naar huis.

Te moeilijk voor lager opgeleide ouders

Tijdens de presentatie werden veel woorden zoals 'lotgenotencontact', 'positieve uitwisseling', 'problemen in de communicatieverwerking', 'negatief zelfbeeld' gebruikt. Ook werd er veel informatie achter elkaar gegeven. Zowel wat betreft het Nederlands als wat betreft het abstractieniveau is de ouderbijeenkomst te moeilijk voor een bepaalde groep ouders.

De ouders, die het Nederlands beperkt beheersen hebben tijdens de bijeenkomst weinig gezegd of gevraagd. Voor deze ouders leek de informatie niet geschikt. Dit werd in de tweede interviewronde door één van de vaders bevestigd. Hij durfde niet te praten, omdat hij zich schaamde over zijn Nederlands. Misschien praat ik verkeerd, vertelde hij. Ook kon hij niet uit de voeten met het werkboekje, hij begreep de oefeningen niet. Wel pakte hij het boekje regelmatig op om er samen met zijn kind over te praten. Daarnaast was hij bang dat hij misschien iets fout had gedaan als vader. Hij wist niet precies waarom zijn kind naar de training was gestuurd en durfde dit niet te zeggen in een groep. Zoiets doe je volgens hem niet in zijn cultuur, "Nederlanders zijn veel directer". Dat gold volgens hem ook voor het andere Turks / Nederlandse echtpaar die tijdens de Ouderbijeenkomst aanwezig was. Hij adviseerde om in het vervolg 1 op 1, of 1 op 2 gesprekken te voeren als ouders de Nederlandse taal niet goed beheersen, dan is er minder schaamte en meer interactie.

Het andere Turks / Nederlandse echtpaar ging niet in op ons verzoek achteraf een gesprek te hebben, ook daar hadden de observatoren het gevoel dat schaamte en een taalbarrière een rol speelden.

Ook de vader van Marokkaanse afkomst vertelde achteraf dat hij dacht dat de bijeenkomst te moeilijk was voor de Turks / Nederlandse ouders.

Uitkomst:

- Voor de hoger opgeleide ouders was de ouderbijeenkomst informatief en ondersteunend. Het gaf hen handvatten om vanaf dat moment samen met hun kinderen aan de slag te gaan.
- Het taalgebruik en abstractieniveau waren te moeilijk voor de lager opgeleide ouders.
- Voor de lager opgeleide ouders met een beperkte beheersing van het Nederlands was de ouderbijeenkomst te moeilijk, ook bracht de bijeenkomst tenminste één ouder in verlegenheid. Hij schaamde zich voor zijn beperkte Nederlands en had ook het idee dat hij het misschien niet goed deed als opvoeder. Dit kan ook een angst zijn die bij de hoger opgeleide ouders een rol speelde. Echter, de hoger opgeleide ouders konden gerustgesteld worden, de lager opgeleiden niet.

Aanbevelingen:

- Organiseer de ouderbijeenkomst aan het begin van de training. Zodoende kunnen ouders er meteen mee aan de slag. Als dat om praktische redenen niet mogelijk is breidt dan de intake uit met de belangrijkste tips voor thuis en een korte introductie op het werkboek.
- In Bijlage 5 vindt u vier van de belangrijkste tips voor de ouders ter ondersteuning van de kinderen thuis. Deze tips zijn gebaseerd op informatie van een trainer van Minder Boos. Geef deze tips mee naar huis zodat de ouders deze kunnen ophangen en nakijken wanneer het hen uitkomt.
- Organiseer een aparte ouderbijeenkomst voor lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen. Pas het taalgebruik en het abstractieniveau van de informatie aan en beperk de informatie sterk. Geef zo min mogelijk theoretische achtergrondinformatie. Geef veel ruimte voor het stellen van vragen en neem de tijd voor hun verhaal. Verwacht van hen geen begrip van de oefeningen in het werkboek of -voor hen- ingewikkeld voorlichtingsmateriaal, maar laat het werkboek wel zien en vertel in het kort wat de kinderen met dit werkboek kunnen

doen.

Informeel contact met trainers

- Drie ouders hebben tijdens de training geen contact gehad met de trainer.
- Zes ouders hebben na iedere les kort gesproken met de trainer over vorderingen van hun kind. Ze waren hier tevreden over.

Uitkomst:

- De meeste ouders hebben gedurende de training contact gehad met de trainer.

Praktische ondersteuning kinderen door ouders

Activiteiten:

- Eén zus heeft de ouders aangesproken op hun omgang met het kind.
- Drie ouders hebben hun kinderen aangesproken op hun gedrag.
- Eén ouder heeft samen oefeningen gedaan met het kind.
- Vier ouders hebben hun kinderen geholpen met het huiswerk.
- Eén ouder heeft hulp aangeboden bij het huiswerk, maar het kind wilde dit niet.
- Vier ouders hebben hun kind gewezen op het geleerde uit de training.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Hoger opgeleide ouders die de Nederlandse taal goed beheersen helpen hun kind op verschillende manieren tijdens de training. Naast huiswerk maken, praten zij bijvoorbeeld ook veel met hun kind en spreken ze het kind aan op gedrag.

Uitkomst:

- Alle ouders hebben hun kind op de één of andere manier geholpen tijdens de training. In de meeste gevallen hebben de ouders dit gedaan door mee te helpen met het huiswerk en/of het kind te wijzen op diens gedrag (met daarbij een verwijzing te maken naar het geleerde uit de training).
- Opvallend is dat de ouders niet spreken over het geven van complimenten of andere positieve bekrachtigingen, terwijl dit positief belonen binnen de training een belangrijke rol speelt.

Aanbevelingen:

- Geef de ouders een paar korte en duidelijke tips mee over de manier waarop zij hun kind tijdens de training kunnen ondersteunen. Benoem daarbij met name het belang van complimenten geven en positief bevestigen.
- Zet deze tips op papier dat ze in huis kunnen ophangen.
- Gebruik voor lager opgeleide ouders en/ of ouders die het Nederlands beperkt beheersen de tips van Bijlage 5. Deze tips zijn volgens een trainer van Minder Boos essentieel. Hoger opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen kunnen meer tips en aanwijzingen krijgen.

Werkboek:

- Vijf ouders hebben meegekeken in het werkboek.

- Vier ouders hebben actief geholpen met de werkboekopdrachten.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Ouders die hoger opgeleid zijn en de Nederlandse taal goed beheersen kijken vaker mee en helpen ook actief mee met de opdrachten.

Uitkomst:

- Ouders kijken mee in het werkboek en sommige ouders helpen actief mee met de werkboekopdrachten.

Aanbevelingen:

- Biedt de ouders concrete handvatten hoe ze hun kind het beste kunnen helpen met de werkboekopdrachten. Bij lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen is het van belang om na te gaan of deze het boek kunnen lezen en begrijpen. Zo niet, dan kunnen zij bij wijze van ondersteuning regelmatig aan het kind vragen hoe het gaat met de opdrachten in het werkboek.

Zus:

“Ik heb mijn broer geholpen met opdrachten maken uit het werkboek voor Minder Boos. Ook hebben we samen rollenspellen gedaan; dan speelde ik een van de ouders en mijn broer was zichzelf. Mijn broer vond het erg leuk om dit doen en heeft er veel van geleerd.”

Vader:

“We kijken, en er over te praten. Maar we begrijpen de oefeningen niet, kunnen mijn kind niet bij helpen.”

Zaken die goed gingen:

- Zes ouders antwoorden dat werkboekopdrachten maken goed ging.
- Eén ouder antwoordt dat ruimte bieden en met humor werken goed ging.
- Eén ouder antwoordt dat kind laten vertellen over gemaakte opdrachten goed ging.
- Eén ouder antwoordt dat oefeningen (gerelateerd aan ‘boosheid’ situaties) goed gingen.
- Drie ouders antwoorden met kind te praten over wat het meegemaakt heeft.
- Eén ouder antwoordt met het kind te praten over de training.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Hoger opgeleide ouders die de Nederlandse taal goed beheersen geven aan dat meerdere dingen goed gingen bij het helpen van hun kind dan ouders met een taalbarrière. De lager opgeleide ouders noemen slechts één of twee activiteiten.

Uitkomst:

- Alle ouders antwoorden dat het helpen van hun kind tijdens de training goed ging, vooral als het gaat om werkboekopdrachten maken. De laagopgeleide ouders zijn beperkt in de mate waarin zij kunnen helpen met het werkboek. Deze ouders kunnen wel aan het kind vragen hoe het gaat met de oefeningen maar zijn kunnen niet meelesen en uitleg geven.

Zaken die niet zo goed gingen:

- Twee ouders antwoorden dat het kind weleens boos werd en/of geen geduld had.
- Eén ouder antwoordt dat het kind bij incidenten op school betrokken was.
- Zes ouders antwoorden dat alles goed ging.
- Eén ouder antwoordt dat hij/zij het werkboek niet begreep.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Ouders die hoger opgeleid zijn en het Nederlands goed beheersen antwoorden vaker dat alles goed gaat bij het helpen van hun kind tijdens de training.

Uitkomst:

- De meerderheid van de ouders antwoordde dat zij hun kind goed kon helpen tijdens de training. De vraag is of de wijze waarop correspondeert met de pedagogische insteek van De Jutters. Zo wordt door de ouders nauwelijks genoemd dat zij complimenten geven terwijl dit een belangrijk onderdeel is van de training. Ook heeft een behoorlijk aantal ouders de ouderbijeenkomst niet bezocht of niet begrepen.

3.3. Wat zijn de ervaringen van de ouders na afloop van de training?

- Hoe ervaren zij het eindgesprek?
- Zijn de ouders tevreden over de resultaten van de training?
- Hoe zetten de ouders de ondersteuning voort na afloop van de training?

Eindgesprek

- Zes ouders antwoorden dat de trainer positief was over gedragsverandering bij kind.
- Eén ouder heeft van de trainer tips ontvangen voor thuis.
- Eén ouder is niet uitgenodigd voor het eindgesprek.
- Eén ouder is niet geweest, vanwege tijdgebrek.

Uitkomst:

- De meeste ouders zijn tevreden over het eindgesprek. De meesten hebben van de trainer gehoord dat het kind een positieve gedragsverandering heeft doorgemaakt tijdens de training.

Vader:

“Ik ben blij. Mijn zoon heeft veel geleerd en hij is veel rustiger nu.”

Vader:

“Bij het gesprek waren de trainer, het kind en de wijzelf aanwezig. De trainer heeft vertelt over wat mijn kind en andere kinderen tijdens de training hebben gedaan. Wij gaan nog steeds twee keer per week naar school om te vragen hoe het gaat. Mijn kind heeft het werkboek en diploma naar school meegebracht. De school is ook tevreden over de resultaten van training bij kind.”

Tevredenheid ouders over resultaat training

- Zes ouders geven aan dat hun kind veel heeft geleerd van de training.
- Eén ouder geeft aan dat het kind niet veel van de training heeft geleerd.
- Eén ouder geeft aan dat het kind een beetje van de training heeft geleerd.
- Eén ouder weet niet of het kind iets van de training heeft geleerd.

Uitkomst:

- De meerderheid van de ouders vindt dat de training leerzaam was voor het kind.

Moeder:

“Kind is rustig geworden. De training is heel goed geweest. Mijn kind heeft veel geleerd. De school is ook tevreden. Mijn kind gaat nu meer praten en wordt dan niet boos.”

Vader:

“Ja, hij heeft veel geleerd; gebruikt het geleerde op de training ook thuis en op school. Daarnaast denkt kind beter na over de consequenties voor het iets doet. Als medeleerlingen vervelend doen, reageert kind hier niet op maar meldt dit bij de juf.”

- Opgemerkt moet worden dat ouders van kinderen die in de intakefase of daarna uitvielen mogelijk niet tevreden zijn over de (aanloopfase van de) training. Deze ouders zijn niet in dit onderzoek betrokken.

Aanbeveling:

- Start een onderzoek naar de redenen van uitval van kinderen en ouders na de aanmelding.

Voortzetting steun ouders aan kinderen

- Eén respondent, een oudere zus van het kind, antwoordt dat ze de ouders heeft aangesproken op hun gedrag.
- Eén ouder antwoordt het kind naar de kamer gestuurd te hebben en daarna een gesprek gevoerd te hebben.
- Twee ouders antwoorden het kind bij ‘verkeerd’ gedrag gewezen te hebben op het geleerde uit de training.
- Vier ouders antwoorden met het kind gepraat te hebben, maar haar/hem ook gekalmeerd en uitleg te hebben gegeven.
- Eén ouder heeft het kind apart gezet en verteld wat hij/zij kan doen om zichzelf te kalmeren.
- Twee ouders hebben contact gehouden met de juf en schoolmaatschappelijk werk.
- Eén ouder wil blijven overleggen met de trainer.

Verschillen scholingsachtergrond of taalbarrière:

- Ouders die hoger opgeleid zijn willen na de training meer middelen inzetten om hun kind te helpen minder boos te zijn.

Uitkomst:

- De meerderheid van de ouders antwoordt met hun kind te praten als deze terugvalt in boze reacties.
- Opvallend is wederom (zie 'Eigen rol ouders') dat de ouders niet spreken over het geven van complimenten of andere positieve bekrachtigingen.

Aanbevelingen:

- Geef de ouders een paar korte en duidelijke tips mee over de manier waarop zij hun kind tijdens de training kunnen ondersteunen. Benoem daarbij met name het belang van complimenten geven en positief bevestigen.
- Zet deze tips op papier dat ze in huis kunnen ophangen.
- Gebruik voor lager opgeleide ouders en/ of ouders die het Nederlands beperkt beheersen de tips van Bijlage 5. Deze tips zijn volgens een trainer van Minder Boos essentieel. Hoger opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen kunnen meer tips en aanwijzingen krijgen.

4. Samenvatting en conclusie

In dit kleinschalige onderzoek is gekeken naar de ouderbetrokkenheid van de training Minder Boos.

Ouders zelf zijn hierbij de voornaamste informatiebron. Vanwege een reorganisatie bij De Jutters is het aantal respondenten klein gebleven (11). Toch heeft het onderzoek ons inziens voldoende opgeleverd om aanbevelingen te doen voor het versterken van de ouderbetrokkenheid bij Minder Boos.

Samenvatting

De meeste ouders kwamen bij Minder Boos terecht via de basisschool van hun kind. Ze begrepen wat het probleem met hun kind was, wat de training inhield en wat het leerdoel voor hun kind zou zijn. Ze stonden hier achter en hadden in het algemeen positieve verwachtingen van de training.

Alle geïnterviewde ouders waren gemotiveerd om hun kind te ondersteunen. De meeste van deze ouders hebben dit ook daadwerkelijk waargemaakt door met hun kind te praten over de training en/of hen te helpen bij de oefeningen. Wat opvalt is dat bijna geen enkele ouder het belang van complimenteren noemde, terwijl dit wel een belangrijk onderdeel van de training is. Het is belangrijk dat De Jutters de ouders meer vertelt over dit onderdeel.

Wat betreft de schriftelijke en mondelinge communicatie meenden de ouders zelf dat zij de informatie begrepen hadden. Bij doorvragen bleek echter dat een aantal van hen niet alle details had opgepikt. Hierbij spelen laaggeletterdheid en/ of een taalbarrière een rol. De ouderbijeenkomst bleek geschikt voor hogeropgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen. Voor lager opgeleide ouders die het Nederlands beperkt beheersen was de bijeenkomst te moeilijk.

De Jutters kan een grote verbetering maken als zij de schriftelijke en mondelinge communicatie vereenvoudigt.

Na afloop waren de ouders in het algemeen positief over de training en het effect ervan op het gedrag van hun kind. De ouders zouden doorgaan met ondersteunen van hun kinderen.

Conclusie

De geïnterviewde ouders zijn betrokken geweest bij de training en De Jutters heeft zich ingezet om de ouders voor te lichten en als opvoedingspartners te bejegenen. Hiermee is de basis voor ouderbetrokkenheid gelegd.

De samenwerking met ouders en het vergroten van ouderbetrokkenheid kan verder versterkt worden door:

- Meer aandacht tijdens de intake voor de ouderbijeenkomst en het belang van complimenteren.
- Vereenvoudiging van brieven en informatie op papier.
- Vereenvoudiging van de inhoud en de mondelinge communicatie in de ouderbijeenkomst.
- Meer nadruk op het belang van complimenteren.

Zie voor een overzicht van de aanbevelingen Bijlage 1.

Bijlage 1

Overzicht aanbevelingen

Toeleiding naar Minder Boos

- Maak voor de PR rond Minder Boos met name gebruik van scholen en schoolmaatschappelijk werk.

Intakegesprek

- Vraag bij de algemene gegevens naar de scholingsachtergrond van de ouder en luister tijdens het gesprek naar het taalgebruik. Als ouders minder dan 10 jaar opleiding hebben gehad of het Nederlands beperkt beheersen pas dan uw taalgebruik aan. Doseer de informatie, gebruik eenvoudige woorden en korte zinnen. Stel open vragen (geen ja/nee vragen). Vraag af en toe of de ouder kan terug vertellen wat u heeft verteld, zodat u zeker weet of de ouder uw informatie kan begrijpen.
- Besteed als intaker meer tijd aan het introduceren van uzelf en uw functie.
- Besteed meer aandacht aan het introduceren van de trainers aan de ouders. Maak voor lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen een A4-tje met de foto en de naam van de trainer(s).
- Vertel iets over de groep (groeps grootte, wie zijn de andere kinderen).
- Vertel iets meer over de werkvormen in de training.
- Besteed meer aandacht aan de ouderbijeenkomst tijdens de intake. Geef indien mogelijk alvast de datum voor de ouderbijeenkomst.
- Geef de ouders expliciet de gelegenheid om vragen te stellen. Doe dit in de vorm van een open vraag, zoals "Wat wilt u nog graag weten?"
- Geef een beperkt aantal tips over ondersteuning thuis. Benoem daarbij met name het belang van complimenten geven en positief bevestigen. Reik deze ook uit op papier of op een kaartje wat de ouders ergens kunnen ophangen. Zie Bijlage 5.
- Laat tijdens de intake het werkboek zien. Ga bij lager opgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen na of zij het boek kunnen lezen en begrijpen. Zo niet dan kunnen zij bij wijze van ondersteuning regelmatig aan het kind vragen hoe het gaat met de opdrachten in het werkboek.

Brieven

- Schrijf de data van de trainingdagen volledig uit, bijvoorbeeld:
 - woensdag 6 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 13 februari, van 13.00 uur – 17.00 uur
 - woensdag 20 februari, van 13.00 uur – 17.00 uuretc.
- Print deze data op een kaartje dat de ouders ergens kunnen ophangen.
- Vereenvoudig de brieven. Zie als voorbeeld Bijlagen 1, 2, 3.

Ouderbijeenkomst

- Organiseer de ouderbijeenkomst aan het begin van de training. Zodoende kunnen ouders gelijk aan de slag met opvoedingstips. Als dat om praktische redenen niet mogelijk is breidt dan de intake uit met de belangrijkste tips voor thuis en een korte introductie op het werkboek.

- Geef de ouders een paar korte en duidelijke tips mee over de manier waarop zij hun kind tijdens de training kunnen ondersteunen. Benoem daarbij met name het belang van complimenten geven en positief bevestigen.
- Zet deze tips op papier dat ze in huis kunnen ophangen.
- Gebruik voor lager opgeleide ouders en/ of ouders die het Nederlands beperkt beheersen de tips van Bijlage 5. Deze tips zijn volgens een trainer van Minder Boos essentieel. Hoger opgeleide ouders die het Nederlands goed beheersen kunnen meer tips en aanwijzingen krijgen.
- Organiseer een aparte Ouderbijeenkomst voor laagopgeleide ouders en/of ouders die het Nederlands beperkt beheersen. Pas het taalgebruik en het abstractieniveau van de informatie aan en beperk de informatie sterk. Geef zo min mogelijk theoretische achtergrondinformatie. Geef veel ruimte voor het stellen van vragen en neem de tijd voor hun verhaal. Verwacht van hen geen begrip van de oefeningen in het werkboek of -voor hen- ingewikkeld voorlichtingsmateriaal, maar laat het werkboek wel zien en vertel in het kort wat de kinderen met dit werkboek kunnen doen.

Bijlage 2

Vereenvoudigde brief uitnodiging intake Minder Boos

Geachte ouders / verzorgers,

Graag nodigen wij u en uw kind 'naam kind' uit voor een gesprek over de training Minder Boos.

Wanneer

- dag en tijd

Waar

- adres

Kunt u niet komen? Bel of email ons s.v.p. op:

Telefoon: 070-8507505

Email: preventie@dejutters.com

Met vriendelijke groet,

Secretariaat afdeling Preventie

Bijlage 3

Vereenvoudigde brief uitnodiging eerste trainingsdag Minder Boos

Geachte ouders / verzorgers,

Training Minder Boos begint

De training Minder Boos gaat beginnen. Graag nodigen wij 'naam kind' uit voor de eerste middag:

Wanneer

- dag en tijd

Waar

-adres

Alle tijden Minder Boos

De training is verder op

- dag en tijd

- dag en tijd

(helemaal uitschrijven)

Wie zijn de begeleiders

(Namen trainers) zijn de begeleiders van de training.

Kan uw kind niet komen?

Als uw kind ziek is of niet kan komen, bel of email ons s.v.p. op

Telefoon: 070-8507505

Email: preventie@dejutters.com

We wensen uw kind een goede en plezierige training toe!

Met vriendelijke groet,

Secretariaat afdeling Preventie

Bijlage 4

Vereenvoudigde brief uitnodiging eindgesprek Minder Boos

Geachte ouders / verzorgers,

Uitnodiging

Graag nodigen wij u, samen met 'naam kind', uit voor een eindgesprek over de training Minder Boos

Wanneer

- dag en tijd

Het gesprek duurt ongeveer 30 minuten

Waar

- adres

Wat

Het gesprek gaat over:

- wat uw kind geleerd heeft op Minder Boos;

- de vragenlijsten die wij u per email hebben toegestuurd. U hebt die samen met uw kind ingevuld. In het eindgesprek praten we over de eerste twee lijsten. Als u deze lijsten nog niet hebt ingevuld, wilt u dat dan doen vóór het eindgesprek?

(NB: De informatie over de derde lijst hier weglaten. Die informatie alleen geven bij het toesturen van de lijsten zelf)

Kunt u niet komen?

Dan kunt u een nieuwe afspraak maken:

Telefoon: 070-8507505

E-mail: preventie@dejutters.com

Met vriendelijke groet,

Secretariaat afdeling Preventie

Bijlage 5

Vereenvoudigde brief uitnodiging ouderbijeenkomst Minder Boos

Geachte ouders/verzorgers

Uitnodiging

Graag nodigen wij u uit voor de ouderbijeenkomst. Daar vertellen wij u meer over Minder Boos.

Wat

Het gaat over wat uw kind leert op Minder Boos. Ook vertellen we over het huiswerk. En hoe u uw kind thuis kan helpen. Daarnaast kunt u vragen stellen over de training.

We vinden het belangrijk dat u komt. Dan kunnen we uw kind samen helpen.

Wanneer

Op: Dag, datum

Om: Tijd

Wie

De Ouderbijeenkomst wordt gegeven door 'naam voorlichter'

Kunt u niet komen?

Dan kunt u bellen of e-mailen naar:

telefoon: 070-8507505

e-mail: preventie@dejutters.com

Met vriendelijke groet,

Secretariaat afdeling Preventie

Bijlage 6

Tips voor thuis

Uw kind doet de training Minder Boos.

Uw kind gaat nu elke week naar de les van Minder Boos.

Uw kind krijgt huiswerk en moet thuis oefenen.

U kunt uw kind daarbij helpen. Zo kunt u dat doen:

Tip 1: Helpen met huiswerk

De ouder helpt het kind met huiswerk

Kijk 3x in de week samen met uw kind in het werkboekje van Minder Boos.

Maak een afspraak met uw kind wanneer jullie kijken. Uw kind vertelt hoe het gaat. U luistert.

Als uw kind iets niet begrijpt of een probleem heeft, kunnen jullie het samen oplossen.

Tip 2: Je kind aanwijzingen geven

De ouder laat zien waar het kind op moet letten

Vertel uw kind wat hij of zij wél moet doen en hoe hij of zij dat kan doen.

Tip 3 Complimenten geven

De vader vertelt de dochter wat ze goed doet.

Kijk elke dag of uw kind iets goeds doet, bijvoorbeeld:

- Doet uw kind zijn of haar huiswerk?
- Helpt hij of zij met opruimen?
- Maakt hij of zij minder ruzie?
- Is hij of zij minder boos?
- Glimlach naar uw kind. Vertel uw kind wat zij of hij goed doet. Geef een complimentje zoals: "Heel goed gedaan. Ik ben trots op jou."

Tip 4 Geef uw kind één opdracht per keer

Véél opdrachten is moeilijk.

Eén opdracht is makkelijk.

Maak kleine stappen. Geef uw kind per keer maar één taak.

5. Literatuur

- Boon, A.E., Bogaerts, M.F., Berg, Y. van den & Gijssel, S. de (2012). 'Minder Boos!' een preventief groepsprogramma voor kinderen met gedragsproblemen: Een evaluatieonderzoek. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 51: 116-127.
- M. Lusse, met medewerking van Guido Walraven en Sanneke de la Rie. December 2011. 'Thema Ouderbetrokkenheid', Kenniswerkplaats Rotterdams Talent.
- Gijssel, S. de (2007). Minder Boos. Draaiboek voor begeleiders. Den Haag: Interne uitgave Afdeling preventie, Stichting De Jutters, Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden.